

4J - Internalisering van externe milieu- en sociale kosten in de consumentenprijs

Thema:	Rechtvaardig Handels- en Landbouwbeleid
Moderator:	Socrates Schouten (Platform Duurzame Solidaire Economie)
Spreekers:	Michel Scholte (True Price, Worldconnectors, Global Shapers Community), Guus Geurts (auteur Wereldvoedsel – Pleidooi voor een rechtvaardige en ecologische voedselvoorziening)

Verslag

Michel Scholte trapte de workshop af met zijn presentatie. True Price is een sociale onderneming met als missie bij te dragen aan een economie die waarde creëert voor iedereen. Zij maken berekeningen van de externe milieu- en sociale kosten voor hele ketens in opdrachten van multinationals, het MKB, NGO's en overheden. Voorbeelden zijn: UNEP-TEEB (*The Economics of Ecosystems and Biodiversity*) voor de zuivel- en vleesketen, de cacao keten vanuit Ivoorkust in opdracht van het Initiatief Duurzame Handel en voor rozen uit Kenia. Binnen zo'n keten komen zowel productie, transport, verwerking en (detail)handel aan de orde. Zij berekenen de externe kosten die bij de gangbare retailprijs opgeteld moeten worden. Door dit inzichtelijk maken bij beleidsmakers en het bedrijfsleven is het de bedoeling dat deze milieu – en sociale kosten dalen. Ook wil men consumenten bewust maken van de werkelijke prijs. Ze maken bijvoorbeeld inzichtelijk wat de verschillen zijn tussen gangbare koffie en gecertificeerde koffie. Bij milieukosten wordt onderscheid gemaakt tussen het gebruik van natuurlijke hulpbronnen (ecosystemen, water, materialen, energie) en vervuiling (lucht, bodem, water, afval). Bij sociale kosten kan onderscheid gemaakt worden tussen enerzijds boeren en arbeiders (eerlijke prijs en loon, rechten op het werk, gender, kinderarbeid, gezondheid en veiligheid) en anderzijds de samenleving (wetgeving en belastingbetaling, lokale gemeenschappen, *supply chain* en consumenten).

Vervolgens gaf Guus Geurts een analyse van de gevolgen van het internationale en landbouwbeleid voor mogelijkheden tot internalisering. De WTO en andere vrijhandelsverdragen erkennen vrijwel geen milieu- en of sociale eisen aan importproducten, de manier van productie mag geen reden zijn deze producten van de markt te weren. Door vrijhandelsverdragen zoals TTIP worden importtarieven echter verlaagd of afgeschaft. Dit kan desastreus worden voor Nederlandse boeren, omdat ze te maken krijgen met oneerlijke concurrentie met producten die aan lagere eisen voldoen. Aan de andere kant worden boeren in ontwikkelingslanden van hun markt gedumpt met Europese overschotten.

Het zal verder onmogelijk worden om een strenger klimaatbeleid op te leggen, want bedrijven zullen hiertegen lobbyen vanwege oneerlijke concurrentie van importproducten die aan lagere eisen hoeven te voldoen. Daarnaast krijgt de koopkracht van de vleeseters (soja) en autorijders (biobrandstoffen) op een vrije wereldmarkt prioriteit boven de voedselzekerheid en de landrechten van de armste. Hun land wordt namelijk steeds meer ingezet voor die luxeproducten. Importheffingen kunnen er bijvoorbeeld voor zorgen dat Europa meer zelfvoorzienend wordt. De huidige marktgerichte oplossingen via vrijwillige en vaak weinig zeggende criteria zijn niet effectief met als voorbeeld de *Round Table of Responsible Soy* en *Roundtable for Sustainable Palm Oil*.

In de workshop zijn een aantal criteria voorgesteld voor 'echte' duurzaamheid binnen de voedselvoorziening:

- In lijn met de definitie van Brundland;
- Geen uitputting van natuurlijke hulpbronnen (zowel hernieuwbaar als niet-hernieuwbaar);

- Geen vervuiling van het milieu;
- Sluitende kringlopen van nutriënten en zoet water;
- Onafhankelijkheid van fossiele brandstoffen;
- Preventie van klimaatverandering, liefst opslag broeikasgassen;
- Geen directe of *Indirect Land Use Change*;
- Recht op voedsel krijgt prioriteit boven andere doeleinden: veevoer, vezels, hout, *bio-based* producten en biobrandstoffen;
- Soort eigen gedrag landbouwdieren;
- Behoud (agro)biodiversiteit;
- Kostendekkende prijs boer + geïnternaliseerde prijs consument.

Toevoegingen vanuit het publiek waren onder andere een leefbaar loon voor arbeiders in de voedselproductie, - verwerking en – handel; gezond voedsel, gevarieerd, voldoende voedingswaarde; verrijken van de bodem; en ten slotte geen verbruik van pesticiden.

Deze eisen gaan dus verder dan de huidige eisen aan biologische producten. Als milieu- en sociale kosten meer in de prijs van gangbare producten zouden worden geïnternaliseerd zou het prijsverschil kleiner worden. Hierdoor zal de vraag naar biologische producten stijgen.

Internalisering alle milieu-, dierenwelzijns- en sociale kosten in consumentenprijs is mogelijk met een aantal voorwaarden:

- Verhogen van Europese importheffingen om oneerlijke concurrentie van import te voorkomen;
- Verhoging van Europese milieu- en dierenwelzijnseisen (zie criteria duurzaamheid);
- Europese ecotaksen op fossiele brandstoffen en vervuilende stoffen, verlaging belasting op arbeid;
- Afstemmen van aanbod op de vraag, via Europese productiebeheersing;
- Mededingingswetgeving: aanpakken marktmacht handel en industrie.

Kijk je de naar de genoemde politieke context (Guus Geurts) of naar het specifieke productniveau (True Price) bij internalisering van kosten? Hierbij wel authentieke wil van bedrijven om te veranderen gebruiken, maar initiatieven zoals True Price zijn nog marginaal, dus politieke ondersteuning is nodig.

Uitkomsten

1. Bedrijven zullen om te voorkomen dat ze zich uit de markt prijzen, niet vrijwillig prijskaartjes van producten verhogen vanwege de externe sociale en milieukosten. True Price helpt hen om inzichtelijk te maken hoe hoog deze kosten zijn, en deze vervolgens zo veel mogelijk te internaliseren. Ook maken zij overheden en consumenten bewust van die meerprijs, en brengen zij *best practices* in beeld. Dit alles met als doel het reduceren van de sociale en ecologische meerkosten.
2. Om te komen tot internalisering in de consumentenprijs moet naast het verminderen van de milieu- en sociale kosten door producenten, het overheidsbeleid worden hervormd. Dit kan ook leiden tot kostendekkende prijzen aan de producenten. Het gaat dan om: het tegenhouden van TTIP en CETA, een zo groot mogelijke regionale (b.v. Europese) zelfvoorziening in landbouwproducten, hervormen van WTO-regels en het Europese Gemeenschappelijk

Landbouwbeleid en het belemmeren van de marktmacht van industrie en handel. Zie voor de specifieke maatregelen het verslag.

3. Er zou een brede maatschappelijke discussie over de criteria voor 'echte duurzaamheid' binnen de voedselvoorziening gevoerd moeten worden. De door het aanwezige publiek aangevulde voorstellen hiertoe staan in het verslag. Vervolgens zouden deze criteria in de consumentenprijs en de prijs aan de boer tot uiting moeten komen. De overheid zou het goede voorbeeld kunnen geven door deze criteria mee te nemen in haar Duurzaam Inkoopbeleid.

Meer informatie

- Website True Price, <http://trueprice.org/>
- Website TEEB – UNEP, The Economy of Biodiversity, <http://www.teebweb.org/>
- Report, 'TEEB for Agriculture & Food - Interim Report', http://img.teebweb.org/wp-content/uploads/2015/12/TEEBAgFood_Interim_Report_2015_web.pdf
- Article, 'The real cost of food', <http://sustainablefoodtrust.org/articles/the-real-cost-of-food/>
- Article, 'Alternative Trade Mandate: Een nieuwe koers voor het EU handels- en investeringsbeleid', <http://www.somo.nl/news-nl/alternative-trade-mandate-een-nieuwe-koers-voor-het-eu-handels-en-investeringsbeleid>
- Article, 'Drastische hervorming van handelsverdragen nodig om klimaat te redden', <https://downtoearthmagazine.nl/35899-2/>
- Article, 'Platform PDSE lanceert tien voorstellen voor een nieuwe economie', <http://www.duurzaamnieuws.nl/platform-pdse-lanceert-tien-voorstellen-voor-een-nieuwe-economie/>